

УДК 316.344.424 168.5

Оксана Добридень

СПОЖИВАЦЬКА ІДЕНТИФІКАЦІЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У тезах здійснюється соціально-філософський аналіз потенціалу гуманістичних підвалин споживацького простору в Україні в контексті глобалізаційних трансформацій, доводиться необхідність переосмислення споживацьких процесів на засадах християнських традицій українського народу.

Ключові слова: гуманізація, християнські традиції, споживацький простір, протистояння національно-духовного й раціонально-глобального, глобалізація.

O. Dobryden. Consumptionidentity in Ukraine in context of globalization

In the theses socio-philosophical analysis of potentials of the humanisticbase of the consumptionspace in Ukraine in context of globalizationtransformations is given, the necessary of consumptionprocesses of Ukrainian nation on base of christians traditions are explained

Key words: humanization, christians traditions, consumptionspace, opposition of national – soul and rational – globalise, globalization.

О. Добридень. Потребительская идентификация в Украине в условиях глобализации

В тезисах осуществляется социально-философский анализ потенциала гуманистического фундамента потребительского пространства в Украине в контексте глобализационных трансформаций, обосновывается необходимость переосмысления потребительских процессов на основании христианских традиций украинского народа.

Ключевые слова: гуманизация, христианские традиции, потребительское пространство, противостояние национально-духовного и рационально-глобального, глобализация.

Перманентність кризових явищ вимагає постійного пошуку нових життєвих смислів, які від кожної окремої особистості екстра-

полюються в сучасну цивілізаційну культуру, розвиток якої відбувається в умовах панування економічних і політичних стереотипів на фоні занепаду духовності. Актуальність дослідження системи сучасного споживання і споживацької культури зумовлюється низкою нових кризових викликів і ризиків фізіологічній та духовній безпеці особистості в контексті інтенсивного використання новітніх технологій в усіх галузях людської діяльності. З огляду на дуалістичну сутність наукомістких технологій виникає об'єктивна необхідність осмислення сучасного споживання як соціального феномену та розробки теоретичних засад концепції національного споживання для створення системи ефективного захисту прав споживачів і національних інтересів України.

Своєрідним атрибутом сучасних соціокультурних перетворень в Україні в умовах глобалізації є відсутність більш-менш загального світоглядного фундаменту, на якому б здійснилась загальна консолідація громадськості. Саме цей факт унеможливорює конструювання духовно, економічно й політично сталого українського суспільства. Зрештою й будь-які потенційні очікування на вирішення актуальних, передусім культурно-моральних і соціально-економічних проблем, здебільшого свідчать сьогодні про наївність, інформаційну обмеженість, невиправданий оптимізм або ж певну заангажованість мислення соціального суб'єкта. Звісно ж, завдяки такому підходу постулюється зневіреність, а згодом і байдужість до власної причетності й значущості у протистоянні духовній кризі суспільства. Натомість вважаємо доцільним, не абстрагуючись від часу, від усвідомлення загроз, бути не стороннім інертним спостерігачем, який замкнувся на особистому добробуті, а поглянути на сучасну дійсність через вікові православні істини.

Якщо поглянути на сучасну дійсність з погляду гуманістичної філософії, то виявиться, що задекларована всюди свобода особистості зведена до абстрактної дефініції, а насправді завуальовано діє як механізм із споживання нав'язаних культурних, економічних, політичних штампів соціального буття, що перебуває під натиском глобалізаційних стратегій і призводить передусім до невпинної духовної кризи. Духовна криза є продуктом матеріалістичної ідеології, яка визнає людину як виключно фізичний об'єкт і продукує споживацький погляд на світ і відповідну соціальну поведінку.

Пізнання споживання в контексті процесу насичуваності свідо-

мости особистості як історичного, соціально-економічного, психологічного і політичного явища є вкрай потрібним, адже сучасне життя – це споживання. Споживання культурно-духовних традицій і інновацій у цьому випадку розглядаємо як аксіологічне підґрунтя для подальшої самоорганізації суб'єктів споживання. Споживання модерної світоглядної продукції вочевидь передбачає невтішний репертуар перспектив для України. Економічний тоталітаризм завдяки сучасним інформаційним технологіям насаджує стереотип абсолютної влади грошей, які щодалі збуджують апетити, які є умовою задоволення будь-яких потреб і звільнення від будь-яких соціальних перепон, і формують новітній тип “розпещеної людини”. При цьому знецінюються одвічні моральні цінності добра, справедливості, гідності, чесності, любові й поваги до людей, а визначальною метою життя є зростання накопичення та збільшення речей і розваг. Сучасна людина перебуває в оточенні зростаючих споживацьких можливостей і споживацьких загроз. Споживацькі процеси сьогодні можна визначити як вкрай неблагополучні на загальному тлі відмови від дотримання норм моралі та християнських заповідей. Як не прикро, доводиться визнати жалюгідний стан сучасної споживацької культури і невпинне насаджування стандартів життя, які знижують психобіологічні вітальні спроможності населення, насамперед молодій генерації, для якої сучасний глобалізований суспільний простір схожий на лабіринт, який чатує явними і прихованими спокусами і небезпеками.

Спроби глобальної уніфікації культурної спадщини зумовлюють пригнічення української національно-культурної традиції, підміну людяності, чуйності, гостинності, працелюбності, що були традиційними і значущими у моделі поведінки українця, індивідуалізмом, який орієнтований на пріоритет лише власного матеріального успіху.

В антагонізмі національно-культурних традицій і глобально-наднаціональних впливів православні традиції є рушійною силою у збереженні української самобутності. Втім, не буде зайвим наголосити, що православ'я не є панацеєю у здоланні всіх особистісних і суспільних труднощів. Карл Поппер свого часу справедливо застерігав: “Ми потребуємо віри – діяти, жити без віри понад наші сили...Проте релігія не повинна замінити мрії й здійснення бажань, вона не повинна нагадувати ні витягання квитка в лотереї,

ні отримання страхового поліса в страховій компанії” [1, с. 303]. Православ’я – не комерційна угода, що гарантує квиток до раю, православ’я – безумовний духовний імператив сьогодення, без якого ми приречені на потворне зубожіння людини, на повернення до варварства.

Непоодинокі декларативні заяви на кшталт: “Введення в загальноосвітніх школах у шкільний курс предмету “Християнська етика” суперечитиме секуляризованій природі сучасної української держави, тобто суперечитиме тому досвіді західної цивілізації, який став для всього світу модельним. Таким чином, вузьке коло осіб намагається маніпулювати суспільною свідомістю, пронизує всі сфери життя суспільства, витискує істинне екзистенційне буття людини, заперечує гуманістичні цінності й сам процес гуманізації суспільства” [2, с. 88] викликають неабияку занепокоєність, бо у відмові від традиційних православних цінностей та вивчення їх історичного становлення та впливу на українське суспільство й полягає глибинна причина сучасних морально-культурних проблем в Україні. Заклики українських дослідників долучитися до “досвіду західної цивілізації”, яка насправді об’єктивно й сама сьогодні переживає кризу моральної ідентичності, не мають ані морального, ані раціонального підґрунтя. Чи може суперечити нормам чинного законодавства України вивчення християнської етики, яка має тисячолітню історію на теренах України і є невід’ємною її частиною? Безсумнівно, забезпечення збалансованості інтересів сучасного поліконфесійного соціуму України є важливою передумовою соціальної стабільності, але при цьому не слід зрікатись історичної правди, суть якої в тому, що Україна і християнська спадщина нашого народу є неподільними за своїм духовним змістом.

Впровадження концепції національного споживання вимагає правдивого висвітлення загроз від досягнень у сфері сучасних технологій, рішучої свідомої перебудови, адаптованої до комфортності й незамінності новітніх технологій масової споживачької культури, консолідації української громадськості задля створення громадянського суспільства, яке ґрунтується не на показових гаслах про правові, соціально-економічні і політичні свободи, а на надійному захисті здоров’я та гідності українців. Звісно ж, ми не стверджуємо, що пропонувані підхід може розглядатися самодостатньою моделлю у створенні нових форм і змістів спо-

живацьких процесів в Україні. Однак, на наше глибоке переконання, всезагальна християнсько-гуманістична скерованість сучасних соціокультурних, економічних і політичних перетворень залишається, вочевидь, тим світоглядним метафундаментом, без якого пересічний українець самотужки нездатний протистояти подальшій духовній деградації суспільства.

Література:

1. Карл Поппер. Відкрите суспільство та його вороги / Перекл. з англ. О. Буценка. – К. : Основи, 1994. – Том 2. – 494 с.
2. Гамідов В. М. Проблема світоглядної свободи особистості у сучасній науці й освіті // Зб. наук. праць: Філософія і соціологія в контексті сучасної культури. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. – 463 с.